

Kõigi maade töölised, ühinege!

Wõitluses omandad sa õiguse!

Tööliste Wõitlus

Eesti Iseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei häälekandja:

Toimetus ja talitus:

„Walwaja“ ruumes, Wäike-Pärnu maantee nr. 31.
Awatud kella 10—12 e. l. ja 4—6 p. l.

Tellimise hind; 25 marka kuus.

Üksik nummer 5 marka.

Nr. 3.

Tallinnas, neljapäewal 25. nowembril 1920.

Nr. 3.

Sisu: Wahekorrad olgu selged! — Maha kodanluse Siioni wahid! — H. Kruus. Eesti mark (järg). — Kuibas augustituu tööliste streik maha suruti. — Kuibas 61 töölisi augustituu streigi pärast maalt wälja saadeti. — Sotšid teemad filmi. — „Wõlke waras kinni!“ — Eta Kruusi ja Käneri iseisewate sotsialistide parteist wälja heitmas.

Wahekorrad olgu selged!

Tallinnas 25. nowembril 1920.

Rühmad on walimisteks oma sõna ütelnud.

Kuid kõige selgemalt on nad oma sõna ütelnud tegudes. Siinawem erakondi nende tegude, mitte walimiseelsete sõnade järele!

Walimiseelsetes kihutustöös püütawad kodanlised ja juubaste erakonnad oma tõsist nägu warjata, et laialisi hullasid eksiteele wadada. Walimiste eel salatakse omi tegusid, walimiste eel püütakse wahekorrad segi ajada, et siis feda paremat saaki lõigata.

Sellepärast peab proletaarlaste esimehiks juhtsõnaks olema walimistele minnes: — Wahekorrad olgu selged!

Wiimaste aastate jooksul on klassiwastolud iseäranis terawaks muutunud. Proletariaat ja kodanlus, kurnatawad ja kurnajad, uute wäärtuste ja warade loojad ning warade tarwitajad rööwitud seisawad lepitamatult teine teise wastas. Siinawõda ja rewolutsioon on töötawate hullkade klassiteadmuse tõstnud kõrgele, on lahutanud kogu ühiskonna kahte waenulikkuleeri, millede wahel ei wõi enam olla miski-juugust kofkulepet ega kefkteed. Mõlemad leerid — ülestõusew proletariaat ja kõdunew kodanlus on tule ja rauaga wõitluses teine teise wastu, sest mõlemad ei saa enam rahulikult ühes koos elada. Teine neist peab purustatud saama, teine pääfema lõpulistule mõidule.

Töölisteklass on juba alanud oma wõitluse kodanlise ilma purustamiseks ja ei tasta enam kaua, kui ta kogu ilma on saanud walitsewaks klassiks, jellefamaga kõiki klassiwahesid häwitades.

Kodanlus näeb wäga selgesti enda hädaohu. Ta näeb ennast langemas, kuid ta püüab weel kõigi abinõudega wana kõdunewat korda päästa. Ta ei kofku tagasi, et tööliste liikumist igal wiisil surmata. Ta häwitab kõik kodanlised wabadused, kui neid tahab tarwitada töölisteklass. Ta tunnis- tab neid wabadusi ainult iseenele jaoks.

Wõitlus on alanud ja wõitluse kestel muutub igajugune „demokraatlik kord“ petetufjutuseks, sest kodanlus ei kaitse ennast ainult demokraatlikkude abinõudega, waid sõjariistadega, wangimajadega, terroriga. Meidsamu abinõusid peab tarwitama ka töölisteklass. „Sihiile jõudmisest demokraatlikul teel“ wõiwad kõrelsa ainult wiletsad töörahwa äraandjad, kes ülesandeks on igal wiisil kodanlist korda kaitsta ja töölisteklassi wõitlusliini läbi murda.

Kaks klassi, kaks wõitlusliini, kaks ilma teine teise wastu. Wahepealst, kofkulepitawat nende wahel enam ei ole. Rühmad, kes tahawad wahelülks olla kahe wõitlewa poole wahel, purustatakse nende mõlemate kofkupõrkes.

Wahekorrad on selged. Töölisteklassil ei ole kaht walikut. Wõitlus, wõitlus ja wõitlus kõigi abinõudega nende wastu, kes ennast awalikult eht peidetult, „demokraatia“ fatte all, kodanlise korra kaitsejateks on kuulutanud, — see olgu kõigi töötawate kihide hüüdsõna praegusel filmabilgul.

Waatleme üffikult walimistel esinewaid rühmi.

Kõige parempoolfema mõõduandwa erakonnana esineb walimistel maaliit — põllumeestekogude sildi all. Selle erakonna puhtkodanline ja wasturewolutsiooniline ning

masstudemokraatlik ijeloom on kõigile selge. Ta on kindla ühise määrinna loonud juur-
töösturite, hallparunite ja landeswehrlaste
vahel. Ta on järjekindel kodanline erakond,
kes toetab ennast ainult klassilisele pinnale
ja ei salga seda. Selles mõttes on ta ka aus
kodanline erakond.

Maaliit ei tunne „riiklikku seisukohta,“
ta tunnistab ainult kodanlike klassi seisukoha.
Maaliidule muidugi ükski tööline
oma häält ei anna. Maaliitu ei saa teegi
toetada, keda rõhub praegune kapitalistlik
ford. Maaliiduga ei lähegi proletaarlaste
maidlema. Maaliidu vastu tunneb tööliste-
klass ainult üht abinõu: põlvuga rindu, oda
kurku sellele kodanlike rõõwikute erakonnale!
Töölisteklass peab selle erakonna lõpulikult
purustama!

Ka rahwaerakond on puhtkodanline era-
kond ja ei salga ka seda. Zermal on maaliiduga
tõesti ühised lupid, sest ta toetab neil-
samul kihtidel, millel selgab maaliiti. Kuid
rahwaerakond on kavalam erakond, kui
maaliit. Ta teab väga hästi, et kui maaliidu
leppimatu ja varjamatu klassihuvide seisukohast
valitsema pääseks, siis kodanlike for-
ra päevad loetud oleks, sest maaliidu poliitika
kõigi töötavate kihtide ja osa väikekoda-
nlike filmad amaks ja koduõja põlema
sütitaks, mis kodanlike kurnamise korra
muudaks tuhahunikuks. Sellepärast hütib
rahwaerakond kõigi oma torudega, et tema
mitte kiitaid klassihuvide taga ei ajavat,
vaid alati „riiklikku seisukohta“, „riiklike
huvide“ silmas pidavat, „kogu rahva“,
„kõigi klasside“ kasu ühtviisi kaitsvat.
Ja rahwaerakond olewat ühes sellega ka de-
mokraatia kaitsja, demokraatlik erakond.

Proletaarlaste! Kõik rõhutatud ja kurna-
tatud kodanlike mõinuwalitsuse ahelates!

Teadke, et ei saa olemas olla misikisugust
riiklikku seisukohta, kus jaoks ühtviisi kaits-
ta kõigi klasside kasu! Teadke se-
da, et alati walitseb üksainus klass kõigi
teiste klasside üle, ja sellepärast ei ole „riik-
lik seisukoht“ midagi muud, kui walitseva
klassi seisukoht. Riiklik seisukoht on meil
praegu walitseva kodanlike jurwe ja ter-
rori tarwitamine töölisteklassi vastu. Rah-
waerakonna „kogu rahva“ huvide kaitsmine
ei tähenda midagi muud, kui piiramata wa-
baduse andmist kodanlikele ja proletariaadi
kurgu kinninõõrimist.

Et see nii on, seda näitawad rahwaera-
konna teod kõige selgemini.

Ka rahwaerakonnaga ei lähe tööliste-
klass sõnalise maidluse, ka rahwaerakonna
vastu tunnewad töölistel mõitlusabinõuna
ainult sõjariista. Ka rahwaerakond peab
kõikwõimaliselt ühes kodanlike klassiga.

Riiklikust seisukohast pasundawad weel
üle küla ja linna kodanlike kujanarriid ja ut-

sehoitjad — tööerakondlaste ja sotsiaaldemo-
kraatide — teine teisega mõidu.

Tööerakond ei olegi kellegi erakond, vaid
kari poliitilisi õnnelikke ja karjeriste, kel ei
ole misikisuguseid põhimõtteid, kes isegi ei tea
misikisuguste ühiskondlike kihtide peale toe-
tada. Tööerakonnal kodanlike hulgas palju
pinda ei ole, sest teadlikud kodanlaste on
koondunud omade kindlate klassihuvide
kaitsjate — rahwaerakonna ja maaliidu üm-
ber. Tööerakond nimetab ennast sellepärast
töötawa rahwa erakonnaks, kuid ometi ei ole
ta weel jenni enesele suutnud selgeks teha,
kas ta on kodanline, wõi sotsialistlik erakond,
ja mil wiisil ta on töötawa rahwa huwide
kaitsnud. Sellepärast on ka kõik töötawad
kihtid sellele „tuuleliidule“ jäädawalt selja
pööranud. Tööerakond on alati kodanlike
pool seisnud, kuid selle juures weel suurema
hoolega püüdnud klassi wastoluwid töötawate
kihtide eest warjata ja riiklikku seisukohta
jultustada, kui rahwaerakond. Sest tööera-
kond on tüüpiline weesegajate partei, kes
wõibki eluteda ainult loogases wees.

Tööerakond on wäljasurew erakond ja
tulewikus ei saa ta enam misikisugust osa
mängima — poliitilises elus.

Sotsid nimetawad endid juba awalikult
sotsialistlikuks erakonnaks. Ja tööliste era-
konnaks nimetawad nad endid kah. Kuid
ometi hoiawad teadlikumad töölistel kui kat-
tu eest temast eemale. Sest sotsid on ainult
sõnades sotsialistid ja tööliste huvide kaits-
jad, tegelikult aga sama suure hoolega riik-
likest huvidest jultustanud, wastukaalu-
na tööliste klassihuvidele, samal wiisil tööli-
kaagitanud ja wistuwõjund kodanlike korra
üles upitanud, kui rahwaerakond ja tööera-
kondi. Sotsid on — ausad kodanlike ukse-
hoitjad ja hooiwõerad. Nende pealisesanne
seisab selles, et tööliste hulkade klassitead-
wust tumestada, revolutsioonilist tuld sum-
butada, töölisteklassi porise maha rõhuda,
tarwitades selleks mitte ainult sõnalist ki-
hutustööd, vaid just kodanlike poolt armu-
likult kätteulatatud sõjariista. Demokraat-
liku korra kätte all on nad kodanlike klassi-
walitsust kõwendanud. Nad nimetawad en-
did sotsialistideks, kuid mihtawad sotsialismi
ja revolutsiooni, pidades seda ainult kauge
tulewiku unistuseks. Ka sotsialism on nende
käs ainult abinõuks, et töötawate hulkade
wiha kodanlike korra vastu maigistada, lu-
hades seda kauges tulewikus neile, mis töö-
listel nüüd ise tahawad kodanlikest wägimal-
laga mõtta.

Rahwaerakond ja maaliit on proletaar-
laste klassiwaenlaste, kelle vastu tuntakse
ainult halastamata mõitlust. Aga tööera-
konna ja juudaste sotsiaaldemokraatide was-
tu tunneb ta ainult sügawamat põlgust.

Töölisteklassi ei päästa mitmet liiki ko-
danlike ja väikekodaanlike petiste sõnalk-
sud „demokraatlikust korrast“. Töölistele ei

jää enam muud üle, kui findel võitlusliin moodustada kõigi furnajate vastu ja otsekoheise klassivõitluse teel kadanlust fundida järelandmistele ja ühtlasi tema langemist ette valmistada.

Proletaarlased!

Teie annate kõik omad hääled klassivõitluse ja 3. Internatsionaali otsuste ning põhimõtete alusel seisva Iseiseisva Sotsialistliku Tööliste Partei nimekirjade poolt!

Kes ei hääleta Iseiseisva Sotsialistliku Tööliste Partei (ehk Tallinna Ametiühisuste Kesknõukogu) nimekirjade poolt — see on tööliste klassi vaenlane ja see andku oma

hääled maaliidule ehk rahvaerakonnale! Sest ükski tööline neile erakondadele oma häälet juba ei anna — nende poolt hääletavad ainult furnajad. Iga tööline aga, kes hääletab meejegajate tööerakonna tuuleliitlaste, või sotsiaaldemokraatlikkude juudaste poolt, on tööliste klassi äraandja, keda ta enese hulgast välja sülitab.

Kadugu meejegajad!

Wahekorrad olgu selged!

Kes ei hääleta iseiseisvate sotsialistide poolt — hääletagu maaliidu poolt!

Sest üks on furnatavate nimekiri, teine furnajate oma.

Maha kodanluse Siioni wahid!

Sotside partei (nimekiri nr. 2) on wafar, millega kodanlus taob tööliste klassi müüristid.

Tööliised, tehkem see wafar tegutvõimetuks!

Magu tuli ja wesi seisawad üksteise vastu tööline ja kodanlane.

Siin furnataw, seal furnaja.

Mind rinna vastu ja võitlusse!

Kadu kodanlusele!

Maha kapitaali võimuvallitsus!

Dri, wabasta end köidikutest!

Need on tööliste klassi hüüdsõnad ja need peab ta teoks tegema! — Tulau kodanlus ükskõik misjulguse salgaga, olgu selle nimi maaliit, (põllumeestekogu), rahwaerakond, tööerakond või taewaliit, ainult üks on ülesanne tööliste klassil kõigi nende furnajate vastu: võitlus, võitlus ja võitlus.

Undkem pihta, seltsimehed tööliised!

Kodanluse „rahwawanemad ja ülempreestrid“ on võimetud ja jääwad alla, kui tööliised kui üks mees tõusewad ja võitlewad oma klassivaenlaste vastu. Tööliste klass saab võitjaks ja walitsejaks, kuita äraandjad juudased oma ridadest välja wiskab.

Sotsid (nimekiri nr. 2) on tööliste klassi äraandjad. Magu Suudab Keskemani aias suud andis Naatsareti puusepa pojale, mille järele ülempreestrite ja rahwawanemate wäesalt selle finni wõttis ja Kolgatale saatis, nii on sotsid kümned ja sajad korrad suudelnud töörahwast. Ja nii on Eesti rahwawanemate ja ülempreestrite wäesalgad meie tööliste klassi risti alla pannud ja Kolgatale wiinud.

Sotsid on julgustanud kodanlust tööliste klassi weristama, sotsid on ise oma käega tööliste klassi kägistanud. Nüüd nad „diendamad“, nüüd nad salgawad. Nüüd nad käi-

wad maal ringi ja „annawad aru“, mis nad „tööliste klassi kasuks ära teinud“. Aga nad waikiwad neist kaadidest, mille otja töörahwast tõmmatud, nad waikiwad proletaarlaste mahalaikmisest, nad waikiwad Rahumäest, Seamae rabast, Raadi mõisa kruusaaugust, Naisaarest, Isborstist, kaitsepolitseist, nad waikiwad, nad waikiwad. . .

Oma hirmsamat ja werisemat häbitegu — I. Gestimaa tööliste ametiühisuste kongressi laialiajamist ja 102 tööliste maalt wäljasaatmist — seda nad enam wafa alla peita ei saa, sest seda teab nüüd iga tööline ja pärib aru. Aga nüüd nad „diendamad“ — nii ja naa. Küsige neilt, proletaarlased, kas nende sifeminister Sellat kongressi oma pead laiali ajas ja 102 töölist wälja saatis? Kas see neile ette teatamata oli? — Siis nad kogelewad, need „tööliste klassi eestwõitlejad“... Küsige neilt, tööliised, miks nad siis Sellati walitjusest ära ei kufjunud, kui nad tema tegewuse hukka mõistisid? Küsige neilt warisjeeridelt: Kuibas see siis tuli, et nad omas „Sotsis“ ja Usutawa Kogu kõnetoolil Sellati tegewuse õigeks mõistisid?

Küsi neilt, proletaarlased: kelle abiga on Eesti sumbutatud tööliste palgastreike? — Kelle toetusel kestab edasi sõjaseadus? Küsi neilt!

Iga sõjawägi puhastab end äraandjatest. Tööwägi on võitlemas kodanlusega. Tema peab enesest wälja heitma kõik juudased! Selle pärast kadu sotsidele!

Ja meestel ongi wesi ahjus. Organiseeritud tööliste klass on nad ofsa tõmmanud. Nende häälekandja „Sotsiaaldemokraat“ on hoifoti alla pandud tööliste poolt. I. Gestimaa ametiühisuste kongress wiskas nad wäl-

ja kuulutas nad kontwõõrasteks tööliste koosolekul. Maatööliste ametiühisuste kongressis j. a. mai kuus tunnistas nende tegevuse töölistele äraandlikuks ja kutsus töölisi sõjide vastu sama ägedalt mõtlema, nagu kodanlusegi vastu. Ja nüüd nad manööverdawad, need sõjid. Wiimasel filmapildul on nad appi mõtnud ka kommunistlike noa. Ja nad „imestawad“ ka, miks ifeseiswad sotsialistid nii heatahtlikku waheforda püüawad pidada Tallinna ametiühisuste kesknõukoguga. Imestagu! Aga meie ei imesta enam jurgugi, kui sõjid lõmmitawad kodanluse ees. Mis ja küüraka üle ifka „imestad“! Sest küürakat parandab ainult haud. Ja kui see küürak töölisteklassile kahju toob, tuleb ainult hoolitfeda, et ta võimalikult ruttu oma paranemise koha leiaks.

Kommunistid heidawad ifeseiswaile sotsialistidele ette, kõhklemist. See on süüdistus, mida raske ei ole kõrwale tõrjuda. Aga sõjid lähewad kommunistide selja taha ja püüawad sealt ifeseiswaid liida.

Kuid mida arwatwad kommunistid ife selle „lõõmise“ kohta?

„Kommunisti“ lendleht nr. 22 kirjutab sel puhul:

„Sõjid manööverdawad. Ja see miis, kui idas nad manööverdawad, on dokumentaalseteks tunnistuseks, et nende tarkus on lõpulikult läbi põlenud ja et nende poliitiline pankrott neile enestelegi selge on.“

„Wõtte pihku „Sotfi“ nummer ja sealt leiate, kus „Kommunisti“ lendlehega ifeseiswaid sotsialistide materdatakse. Lehitsege N. Reiali raamatukest „Sesti ifeseiswate sotsialistide sõnad ja teod“ ja — jälle tapetakse ifeseiswate parteid kommunistlike noaga: enamlased ei wõimat ifeseiswaid „filma otsaski sallida“, enamlased ei tundwat ifeseiswate wastu muud, kui „kõiae sügawamat põlgtust.“

„Sõnaga: enamlased mõistawad ifeseiswaid hukka ja sellepärast mõistku ka töölisteklass nad hukka!“

„Ja tööline teab, et sõjid kommunistide wastu on wõidelnud kõiki abinõudega. Nad ei häbenenud ei Judenitshi ega Balahowitshi, et kommunistid jagu saada. Nad ei pelganud sõjaseadust, kaagikohtuid, salamõrtsukatööd Jssborskis, et kommunistidest jagu saada. Sellejama „Reiali“ esimene samm oli — ühes Pätsiga „Kommunist“ Finni panna ja teine — sõjaseadus ja kaagimäärused maksima panna, kolmas samm — Mannerheimilt lihunikka pallamas käia. See oli ka-

he aasta eest. Aga tänawaasta puhuwad sõjid nendejamade kommunistidega, feda sotsiaaldemokraatlike kättega faks aastat poodud on, et ifeseiswad sotsialistid tõesti mitte kuhugile ei kõlba ja — loodetakse, selle kriika abil ifeseiswatelt walijaid oma poole meelitada!

„See on poliitiline enesetapmine.“

„Ifeseiswate wastu sihitud sõjide armustus... on liisaabinõu töörahwa taltfutamiseks seal, kus sõjaseaduse tapafirmes ja Sellati kaitseinglid ükki proletaarlasti ohelikus hoida ei juuda. Sõjid teewad ifeseiswaid ainult sellepärast maha ja ainult niinõrd maha, kui ifeseiswad kodanlist korda ja walitsust armustawad ning töörahwast wõitlusele kutsuwad. Selle armustuse otsarh on töölisti kodanluse sotsiaaldemokraatlike agentide juure tagasi tuua.“

„Kui sõjid seejuures kommunistide nimel wannuwad, siis hüüame meie: torgake sügawamale oma haifemasse raifepereesse see nuga! Karjuge weel kord nii waljuste, et teie sõna töörahwa ees enam mitte midagi ei maksa, waid, et teie ainult kommunistide seljatagant julgete kallaletungimisi teha.“

„Nurga tagant on sõjid oma wastastele ifka nuga selja sisse torganud. Mii toimetatwad need jefuiidid ka nüüd. Aga selle noa tera pöördub nende eneste wastu!“

„Töölisted, mitte ühte häält ei anna te walimistel neile raistadele!“

Mii „Kommunist“ sõjide kohta. See on selgelt ja otjekoheselt öeldud.

Ja samas lendlehes lausutakse, et kommunistidel sõjide kohta „muud ei ole ütelda, kui feda, et waligu nad endale laternapost, kus nad kõlkuda tahawad, kui töörahwas wõimu wõtab.“

Arwame, et see laternapost juba walitud on.

Ei ühtki häält sõjidele!

Maha nimefiri nr. 2!

Klassiteablikud töölisted häälatawad ainult Ifeseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei nimekirja poolt.

Kes mõnel põhjusel selle poolt ei taha häälendada, andku hääl Tallinna Ametiühisuste Kesknõukogu nimekirja poolt!

Cesti mark *).

H. Ruus.

(Äärg).

2.

Kas lubab aga töölisteklasi jeda sündida? — Tööraha jõud on iga päewaga kasvamas. Kodanlus teab jeda ja ei julge otustawalt peale tungima hakata, waid peab enam sissifõda, kartes otustawa lahingu silmapilku. Wäikeste järelandmistega püüab ta kõrwale pöigelda, altkäemafjuga püüab ta töölisti ära osta.

Kuid majandusliku lagunemise tõttu ei saa kapitaal maksta kindlate, püsivate wäärustega, waid püüab pikendada oma eluiga paberrahaga. Paberraha aga on laen, on margus tulewiku kasjast. Mida rohkem teda wälja lastakse, jeda wäärtusetumaks ta läheb. Kuid rahapressi tagasi pööramine on wõimata, ta on sunnitud seal weel suurema kiirusega liikuma. Paberraha hulk suureneb, elukallidus tõuseb, majanduslik lagunemine kestab edasi. Ja hoolimata kapitaali wäikestest ajutistest järelandmistest, hoolimata tööpalkade tõstmistest kaswab töölistes arusaamine, et kapitaali wõimulikkus nende elamist enam endiseltgi määrab ei suuda kindlustada. Kapitaal ei suuda enam iseteadwusele ärganud töölisteklasi endiselt oma meelewalla alla painutada, waid ümberpöördukt — töölisted hakkawad aru saama wadjadusest, et nad ise majanduselu juhtimise endi kätte peawad wõtma. Ja see kõik ainult kiirustab kapitalistliku majanduse lagunemist.

Cesti ei ole muust maailmast lahutatud, ta ei ela salapärase Hiina müüride taga, waid ta asub sama suurilma majanduselu keerises. Tema majanduses tulewad ilmiks samad nähtused, nagu mujalgi kodanlikes ilmas. Tema majandusliku lagunemist, mille wastukajastuseks on rahawäärtuse langemine, ajawad samad tegurid, mis mujalgi. Kuid nagu igal maal, nii on ka Cestis weel oma erilised põhjused selleks.

Ja need Cesti marga kurssi langemise erilised põhjused on kaht liiki: rahwuswahetised ja sifemised.

Waatame neid lähemalt.

Kodanline Cesti on algusest peale nii poliitiliselt kui majanduslikult liitriikide mõjuja käsuallane maa. Sojas Nõukogude Wene-maa wastu tarwitajid üleilmilise wasturewolutsiooni peastaabid Pariisis ja Londonis kodanlist Cestit üheks liiks jelles abelas, mille abil rahwuswaheline kapitaal Wene tööraha riiki ära kagitada püüdis. Cesti kodanline wäkeriik ei suutnud aga selleks ahela liiks olla ilma wälise toetuseta. Tal oli liis-

last suurtükiliha ja ainult! Tal puudus aga sõjawarustus, oli suur puudus hädatarwilikudes toidu- ja muis tarbeainetes. Ta pidi jeda wäljast saama. Selleks oli aga tarwis wastu anda nõuetawat wahetuskaupa ehk jälle saada muul teel wälislaenu, millega osta.

Kuid mida oli Cestil wahetuskaubana wäljamaale saata? — Tema esimeseks wäliskaubanduslikuks ettemõtteks oli kolme juhuslikult enamlaste käest detsembris 1918 ära wõetud kaubalaewa saatmine. Kuid selle „sissetuleku“ neelas suurelt osalt ära rikkalik wälisesitus. Muud ei olnud wäljamaale müüa.

Kuid kust saada wälisraha? Esimene wälislaen, mis walgest Soomest saadi, 20 miljoni Soome marka, läks osaliselt wälisesituse peale, suurelt osalt aga Soome „abiwägede“ palkamiseks.

Uppi tuli idaraha, mida Saksa okkupatsioon suurel määral maale oli toonud. See oli madala kursiga wälisraha, kuid sellega wõis ichtagi wäljast midagi osta. Kuid ta idaraha tagawarad sulasid kokku ja hallparuniid umbusalduses „5-protsendiliste“ wastu peitsid oma wäliswalnuta sukajärde ja „maapanka“.

Wälisrahast oli jällegi puudus, karjuw puudus. Ja „truud liitlased“ ei jätanud oma käsuallust hätta. Nad saatsid sõjawarustust, nisupüüli, heeringaid jne. Kuid kas nad hea mehe poolest jeda tegid?

Ei, Punane Piiter oli wõimata, punane Lätimaa weristamata. Ja Laidoner saatis Cesti wäed Piiteri poole, Grasnaja Gorka alla, enne jeda weristati punast Lätimaad. Suurtükiliha weeti wälja idasse ja lõmasse, wastu saadi läänest nisupüüli, pekki, heeringaid, margariini. Cesti inimeseliha wäärtust ei hinnaanud rahwuswaheliste rahakuningate börse küll kuigi kõrgeks, sest Cesti „toetuse“ arwele kirjutati wõlaraamatusse juured, miljoniised summad. Kuid ometi oli wälislaenu, wälise toetuse taotjärjeks see, et rahapress ajutiselt nii kiiresti ei liikunud, kui ta muidu jeda oleks teinud.

Cesti mark hakkab aga kohe järjunnalt langema, kui Nõukogude Wene-maaga rahutegemine päewakorraks kerkib ja hiljem ka teoks saab. Ja ometi oli Cesti Lartu rahu järele 15-miljonilise kullafondi omanikkus saanud, ja ometi oli sõja lõppemisega Cesti majandus „rahujalale“ asumas, looduswaraade ekspuaterimine pidi suurenema, aineid valmistamine kasvama, wäljavedu tõusma. Kuid kuhu jäi nüüd wägewate liitlaste toetus, neilt oodetakud wälislaenu? Rahaminister Kuff teatab 30. juunil s. a., ajutawas kogus, et „wälislaenu allikad ära kuivawad“. Millest see siis tuli, see „ära kuivamine“? Wastus on: Cesti peawälja-

*) Waata „Tööliste Wõitlus“ nr. 2.

prossine — suurtekkilisa — väljajaatmine
sai seisma.

Tartu rahuga sai Eesti majandus „ise-
seiswaks“, — iseseiswaks selles mõttes, et
ta ilma liitlaste abita pidi läbi ajama. Ja
mis oli selle „iseiswuse“ tagajärg? Raha-
pressile pandi auru juure.

1. jaanuariks 1920, s. o. kolmeteistkümneme
sõjakuu jooksul, oli välja lastud Eesti pa-
berraha 583 miljoni marka. Ja veel Tartu
rahutegemise päevil seletab rahaminister
Ruff, et ministeerium loodab, et paberraha
hulk 1920. a. lõpuks mitte üle 650 miljoni ei
õuse. Kuid juba 9. aprillil otjastas walit-
sus paberraha väljaandmise õiguks 1 mil-
jardi peale tõsta, sest endised „kassatähed“,
650 miljoni oli juba läbi. Ja 1. oktoobriks
on Eesti paberraha liikumas juba 1614 mil-
joni marka. Seega oli kuue „rahukuu“ jook-
sul paberraha välja lastud ligemale üks mil-
jard, s. o. pea kaks korda rohkem kui 13 sõja-
kuu kestusel. Ja Eesti marga väärtus läks
järfumas joones allapoole. „Majanduslik
iseiswus“ oli sajad miljonid uut paberraha
juure „loonus“.

Ruhu pööras Eesti wäikekodanlus siis
oma abiootawad silmad?

Ta sihtis nad sinnaamasse, kust 1918.
a. sügisel „laewastikku“ ootas: „Inglismaa-
le“! Punaste pealetungimisel oodati sõja-
riistust, suurtekkide ja kuulipildujatega
„inglasi“, kes päästaks eraomanduse ja lõõks
tagasi punajed wäed. Ja kodanlus oma sot-
sialdemokraatlikkude sabarakkudega oli wal-
mis maani lõnuni heitma Englise sõjalise
okkupatsioonile ees. Kuid wahpeal oli ajalugu
uue lehekülje pööranud: Wenemaaga oli ra-
hu tehtud. Eesti majandus oli „oma käe
peale“ jäetud.

Ara kohutatud selle „majandusliku ise-
seiswuse tagajärgedest“ hakkab Eesti wäike-
kodanlus uut „inglast“ ootama, seekord mit-
te enam sõjalaewastikku, waid rahakun-
ningaid, kes tuleks suurte nael-
sterlingite pakkidega ja päästaks
Eesti marga marulise langemise eest. Kuid
nii nagu Englise laewastik 1918. a. sügisel
pikkamööda ja suure ettewaatusega Balti
mere idatallastele lähenes, nõnda ronib siia
oodetaw Englise kapitaal veel suurema kõh-
lemisega.

Weebruari algul s. a. wastab rahaminis-
ter Ruff ajakirjaniku küsimise peale: „Mis-
sugused on wäljawaated suurema wälislaenu
tegemiseks? — „Kaunis rahuloldawad.“ Ja
minister lisab juure: „Juba 1919. a. su-
west saadik on rühm Englise pangas- ja töös-
tusettemõtjaid Leedu, Läti, Eesti ning Soome
walitlustega läbirääkimisi pidamas selle
üle, kuidas alustada Englise ja nimetatud
maade kapitaalide koostöötamist ning nime-
tatud wäikeriikide majandusliku elu uuesti-
ülesehitamist. Tähendatud läbirääkimised

on nüüd juba enam-wähem kindlama
kuju omandanud (minu sõrendus) ja
täna tuli teade, et Englise walitus walmis
on sellele rahameeste rühmale tema kawat-
suste läbiwiimiseks oma kaasabi kindlusta-
ma. Rühma eesotsas seisawad: rauatöös-
tuslane Dyndal Smith, National Metal-
Chemical Bank ja London Bank, selle wolini-
kuna siin mr. Fortington on läbirääkimisi
pidamas käinud“.

Nii siis, juba jaanuaris s. a. olid läbi-
rääkimised Englise rahameestega „enam-wä-
hem kindlama kuju omandanud“ ja Eesti
marga kurs pidi pea awatamas Englise-
Eesti pangas (mille põhikapitaal pidi ulata-
ma 1 miljoni naelsterlingini) kõrgeks lööda-
ma. Kuid wiis kuud hiljem, 30. juunil ka-
hab sama rahaminister Ruff kutawas Ro-
guks, et wälislaenu allikad „ära kuivanud“.
Ja praegu aasta lõpul ei ole Englise-Eesti
panka paberilgi mitte. Tähendab, „inglane“
kõhkleb. Ta kõhkleb, sest ta ei tea, mis sellest
mõistatuslikult Wenemaast saab, selle külje
all Eesti wäikeriik oma iseseiswuse ja majan-
dusega osub. Sest fenni, kui Wenemaal nõu-
kogude walitus püübib, on töörahwa rewolut-
siooni hädaoht rajariikides suurem, kui mu-
jal asumaades. Ja fenni kui Wenema-
a seisuford veel „selguseta“, kõhkleb suurkapi-
taal end pikaajalistesse ettemõttesse raja-
riikides käima panna.

„Inglane“ kõhkleb, aga ta tuleb kahtle-
mata, kui näha on, et kodanlis-kapitalistlik
ford rajariikides suuremas hädaohus pole.
„Inglane“ tuleb ja on tulnudki. Kuid ta ei
tule masinatega, et siin pikaajalisi tööstus-
ettemõtteid käima panna. Ta tuleb raha-
pangaga, et siin kiireks korras liihiseajalisi
spekulatsioonid läbi wiia. „Inglane“ tuleb
hangeldama, tuleb, et maa tooresaineid rutu-
kätte saada ja neid välja wedada, hooli-
mata Eesti tööstuse saatusest. See on wä-
listkapitaali poolt kõige raskem majandusliku
turnamise kuju. Ja majanduslikult iseseis-
wuse ja Eesti kääneb alandlikult oma kaela
selle suurkapitaali rõhuvasse ikkese, saab
tema käsualuseks asumaaks. Nagu mujalegi
asumadesse, nii tuleb Englise kapitaal ta
Eestisse majanduslikku rõõmpoliitikat aja-
ma. See majanduslik rõõmpoliitika on nüüd
finitatud ametliku Briti - Eesti kaubale-
pinguga. 11. juulil s. a. oli see leping walit-
suse ettepanekul kutawas Roguks arutamisel.
Ja kutaw Rogu kiitis selle kawat-
suse ainult iseseiswate sotzialistide wastu hääle-
tamisel heaks. Nüüd on siis see leping lõ-
pulikult maha tehtud ja Englise kapitaali
„enam-soodustamine“ lõpulikult finitatud.
Eesti on jaamas Englise asumaaks, nagu
Egiptus, India jne. Ühes sellega on ta ka
lattuud Englise kapitaali wõimu alla.

Ja see seisuford määrab ära kõik Eesti
wälismajanduslikud wahetorrad, eestfätt

maheforra nõufogude Wenemaaga. Saksja nõufupatsioonini oli Gesti osa Wenemaa majanduslikult kehast. Gesti sadamad teenisid peaaesjalikult Wene tagamaad, Gestis valmistatud ainete peaturuks oli Wenemaa. Saksja nõufupatsioon ja hiljem sõda rebis need sidemed katki. Kuid Gesti geograafiline ja majanduslik seisukord nõudis endiselt ühendust Wenemaaga. Seda oleks tulnud silmas pidada, peale Tartu rahutegemise kodanlike riigi huvides. Kuid mõjualune asumaa ei saa minna vastu oma isanda tahtmist.

Gesti oli esimene rahutegija Nõufogude Wenemaaga. Gesti oli ka paljud kuud eesdigustatud seisukorras Wenemaaga majanduslike ühenduste loomiseks. Kuid kas astus ta oma suurele naabrile majanduslikult lähemale? — Ei, käsuvalune Gesti ei läinud vastu oma „wägemate liitlaste“ tahtmist, ta ei arendanud iseseiswalt oma majandusliku wahetorda Wenemaaga. Ta ei astunud temaga lähemasse majandusliku ühendusse ka siis, kui nõufogude walitsuse esitajad selleks omalt poolt kõik tegid. Wiimaste ettepanekute peale wastati sabotaašhiga.

Sel puhul seletab Nõufogude-Wenemaa tsentrosõjusi esitaja J. G. Gufowski „Päewalehes“ kaastõõlile iseloomulisi asju. „Päewalehes“ 12. okt. j. a. kirjutatakse: „G. rõhutab asjaolu, et Wenemaa, kes rikas on tooresainete poolest, heameelega Gesti tehaseid arakasutada tahaks ja ollagi selles asjas Moskwaist G-le korraldus tulnud Gesti wahariigi walitsusele ette panna komisjoni jaata Moskwasse läbirääkimisele. Sarnase ettepanekuga olla G. juba paar kuud tagasi esinenud wahariigi walitsuse ees, kes aga jeda majandusl. küsimust sidunud olla optantide küsimusega ja senni reageerinud pole. Oleks kahju, kui Gesti kasutamata jätab õnneliku seisukorra, mida andis nõuf. Wenemaaga ajimefena rahutegemine. Nõufogude wahariik on katjunud heatahtlikult vastu tulla demokraatliku Gesti wahariigi piiuetele majanduslike sidemete loomisel Wenemaaga. Wenemaa turg on hiigla suur ja tarwitab palju igasugu tööstusjaadusi. Gesti tehased, mis praegu kas hoopis seijamad ehk ainult wäikefae osa sellest valmistamad, mid nad tööpoolest teha wõiks, kui tooresaineid ja kaubaturg oleks, wõiks õitsele minna, töötades Wenemaa jaoks. — Nõuf. Wenemaa on meeleka kõrwale hoidnud üffikute tehastega le-

pinguud tegemast, sest et see ei wastaks Gesti riigi huwitele, kuna selle läbi Gesti kaupadest täiesti tühjaks imetud jaoks. Selle wastu on aga soow olnud Gesti tööstust ära kasutada ja ülejäawaid kaupajid omandada, tehes sellekohaseid lepinguid G. w. walitsusega“.

„Kahjuks pidawat tunnistama, et Gesti-Wene wahelise majandusliku läbirääkimise loomisel wähe tagajärgi on olnud, sest et Gesti walitsusel kõhine huwi näib puuduwat.“

Gdasi seletab Gufowski:

„Wenemaa kohta räägitagu mis tahes, aga tõeasi on see, et seal tooresaineid on. Näit. on isegi praegu siin Wenemaa linu seismas pool sellest, mida Gesti kiutööstus terve aasta jookkul ülepea ära tarmitada suudaks. Peale suurte linatagawarade on suuremal hulgal willa olemas. Kas ei wõiks siis tööpoolest neid tooresaineid siinsetes tehastes valmistada ümber töötades kõiki kiutööstuse ettemõtteid täiel määral kaima panna, tasudes töö eest walmisproduktidega.“

Ja G. lisab juure:

„Ei tarwitsewat ettenägija olla, et näha jeda kasu, mida just Gesti Wenemaal wõib saada, kuna tööpoolest see tema ainufene tulewiku turg on. Sest waewalt olla loota, et Gesti tehaste jaadused ilmaturul suurte tööstusriikide toodangutega wõistelda suudaks.“

„Sellest olla ka Gesti töösturid selgesti aru saanud ja oleks walmis otsekohe äriühendusi looma, kuid nagu öelbud, ei tahtwat nõuf. Wenemaa mitte üffikute tehastega, waid wahariigi walitsusega lepinguid teha. Gesti walitsus aga waatawat asja peale nähtawasti leigelt, mida tunnistawat asjaolu, et mitme kuu jookkul ei ole saadetud komisjoni Moskwa nendes asjades läbi rääkima.“

Tõpuks tähendab Nõufogude-Wenemaa esitaja:

„Teiselt poolt oleks Gesti riigi jissetulekud märkka suuremad olnud, kui riigipant natuke rohkem liikuwama iseloomuga oleks ja tema kaudu Wenemaal wõimalik ärilisi operatsioone toimetada. Selleisulistest läbirääkimistest ei tulnud aga midagi wälja ja jellepärast oli nõuf. wab. efitus sunnitud erapantkade kaudu oma kaubaoperatsioone tegema.“

(Särgneb).

Ruidas augustikuu tööliste streik maha suruti.

Oma majandusliku seisukorra parandamiseks otsustasid Tallinna töölistes augustikuu j. a. üleüldist streiki ette wõtta. Streik suruti walitsusewõimude poolt kõige

farmimate abinõudega maha: töölisti wangistati, pandi kinni tööliste klassiorganisatsioonid — Raudteeliit ja Posti-telegraafi teenijate liit ja peale selle saadeti maalt 62 töö-

list wälja. Streigi wägistamise puhul panti iseseiswad sotsialistid Usutawas Rogus walitjusele arupärimise ette. Urupärimise põhjendamiseks pidas juks. H. Ruus kõne, mille siinkohal toome.

Streik wõeti ette tööliste enamuse otsusel.

Streik on kodanlikes ilmas töölistele kõige mõjuwam ja kõige äärmisem abinõu omade nõudmistele teostamisel. Streigi peale olid sunnitud mõtlema sel juwel ka Tallinna töölised ja streiki olid nad sunnitud ettewõtma ja teostama angustituul sel aastal. See streigimõte ei kerkinud päewakorrade mitte juhuslikult, waid see mõte oli päewakorral juba fewadest saadik. Kui maikuu selgeks sai, et Wabariigi Walitus töödandjaid kindlalt toetas ja neid julgustas järelandmatusele töölisele, siis olid töölised sunnitud end korraldama ja ettevalmistusi tegema streigile. Juuli lõpul wõeti Tallinna wabrikutes hääletamine ette. Hääletamisele pandi tööliste poolt walitud palgatariti kommisjoni wäljatöötatud nõudmised, samuti küsimus, kas streiki alustada, kui nõudmised wastuwõtmist ei leia. Hääletamine andis järgmised tagajärjed: streigi poolt oldi 3.037 töolist (Mkl. Teemant kohalt: Kas Teie hääle ka seal hulgas oli?) Ma mõtlen, et ka Teie hääle, hra Teemant, streigi wastaste hulgas polnud. Streigi wastu oli 1.026 hääle. Sellega oli kolm neljandikku streigi poolt ja üks neljandik wastu, erapooletuks jäi 231. (Kas oli see hääletamine streigi suhtes, wõi palgafõrgenduse suhtes? Wähelehuie parem. poolt.) Wäga selgesti olen öelnud ja palun mitte unustada, et need mõlemad küsimused olid hääletamisel.

Streik pidi laienema ka riigiettevõtete peale, sest seal kurnatakse töölisti samuti, nagu eraetevõtetestki.

Nii wõeti streik ette tööliste ühisel otsusel. Et streigiga kindlamaid tagajärgi saada, pidi see laienema ka raudtee, posti ja telegraafi peale. (Wähelehuie paremalt poolt: Misparast?) Esiteks jelleparast, et streik Tallinna erawabrikutes, mille selja taga seisib walitus, nurja oleks läinud, kui niisugused tähtsad alad, nagu raudtee ja post edasi oleks töötanud. Ja teiseks on töölised raudteel, telegraafil ja postil samasuguses raskest majanduslikus seisukorras, nagu mujal. Walitus toetas eratöödandjaid: oli olemas ühine wäerind wabrikantide ja walitjuse wahel tööliste nõudmistele wastu. Selleparast pidid ka töölised ühise wäerinna looma ühise wastase wastu.

Millega põhjendab kodanlus streigi mahajurumist?

Streigi karmil mahajurumisel on waljuud abinõusid katsutud põhjendada kõige

pealt sellega, et tööliste poolt ülesseatud nõudmised olla liialdatud olnud. Mina tahan nende nõudmistele kõrguse puhul siin ainult järgmist rõhutada, ja nimelt, et tööliste ülesanne oli ülesseada nõudmisi, mis neile enam-wähem wõimaldaks korralitumad elutingimised. See on esimene asi, ja teine asi on see: kui tööliste nõudmised alguses ka palju vähemad oleks olnud, kui töölised oleks, näituseks, jäänud endise 153-margalise päewapalga nõudmise juure, mida isegi kodanlike ajalehed maikuu mõõdukaks nimetasid, — et Walitus siiski jannu surweabinõusid oleks tarwitanud, nagu ta seda nüüd on teinud. Walitus ähwardas Raudteeliitu juba maikuu kaelakohtuliku wastutusele wõtta, kui see streigi ette wõtab, ja oleks Raudteeliit sel ajal aktiivsem olnud streigi maksmapanemisel, oleks walitus hoolimata mõõdukast nõudmistest samasuguseid abinõusid tarwitanud, nagu hiljemgi. Ja pealegi jäid raudteelased ka augustis 153-margalise päewapalga nõudmise juure. Edasi tuleb tähelepanna weel jeda asjaolu, et streigi kestmisel töölised ei jäänud oma esialgselt ülesseatud nõudmistele juure: 12. aug. teatas streigi keffkomitee, et ta asub maikuu ülesseatud nõudmistele, s. o. 153-margalise päewapalga juure. Kuid just samal päewal said teatawaks sõjawäljakohu otsused streikivate tööliste kohta. Urusaadam, et jarnases õhkonas läbirääkimised wõimatuks said.

Kuid küsimuse pearaaskus streigi mahajurumisel ei seisja mitte selles, kas need tööliste nõudmised liialdatud olid, wõi mitte, waid pearaaskus on selles, kuidas ja millega tööliste wastu tuldi, misjuguiseid abinõusid tarwitati tööliste nõudmistele rahuldamiseks. Ja wastu tuldi sõjawäljakohutega, wastu tuldi tööliste klassiorganisatsioonide — Raudteeliidu, Posti- ja telegraafi teenijate liidu kinnipanemise ja tööliste maalt wäljajaatamisega. Abinõud, mis tarwitusele wõeti, olid sama karmid, osalt weel terawamad, kui sõja ajal. See näitab jeda, et enne kestnud sõda tööliste nõudmistele mahajurumiseks warem ainult katteabinõusid tarwitati. Kuid nüüd on ka neile töölisele selge, kelle silmad enne kinni olid, et kodanlus igal ajal walmis on kõige waljumalt ja samasuguse agarusuga, kui sõja ajal, tööliste nõudmistele mahajuruma.

Kas oli streik poliitiline?

Karmide surweabinõude põhjenduseks on weel ette toodud, et streik on olnud poliitiline. Mina isiklikult pean otskohe üttelema, et minul raske on wabet teha poliitilise ja majandusliku streigi wahel. On raske olla majanduslikul streigil, millel ei oleks poliitilist tagajärgi, ja samuti poliitilisel streigil, millel poleks majanduslikke tagajärgi. Selle wabetegemisega ei saa wast isegi need toime.

tes tegemist teinud wäljaarwamisega, kui palju kiradid ühe nõelassilma otja mahub. Tõsiagi aga on see, et nõudmised, mis töölis- te poolt üles teati, olid puhtmajanduslikud. Ja ei ole mina selle aja jooksul mitte ühegi streigist osa wõtnud tööliste rühma ega poliitilise partei poolt ülesseatud nõudmistes leidnud niisuguseid, mis oleksid olnud poliitilised. Sarnaseid loosungid ei ole üles wõetud meie partei poolt. Ei ole seda tehtud ka kommunistide poolt. Mul on praegu käe- päraast „Kommunist“ ja selle lendlehes, mis ilmunud streigi ajal ja peale selle, ja poliitilisi loosungid ei leia ma ka neist pörandaalus- test lehtedest, ehk seal küll wõimalus oli neid üles seada. Midagi sellefarnast ei olnud „Kommunisti“ lendlehes, mis on ilmunud 2. augustil. Ja „Kommunist“ ise, mis on ilmunud 9. aug. streigi ajal, ei sea ka mid nõudmisi üles, kui ainult seda: „Streik ei tohi lõppeda, kuni wangistatud töölised wabastatud ei ole; lahtilastud töölised tööle wõetud ja palganõudmised täidetud.“ Veel enam, meie leiame „Kommunisti“ lendlehes nr. 17, et kommunistid, kelle kohta seletatakse, et need tahtnud streigi läbi riigipöör- ret toime panna, et need koguni Tallima töölisetele nõu annud palgamaära mitte nii kõrgele üles seada, leiame samuti, et kommu- nistide keskkomitee streigi 3-dal päewal so- witanud töölistel wastaspoolega läbirääki- misesse astuda.

Kodanline walitus tahtis streigi mahajuru- misega saawutada poliitilisi tagajärgi.

Nii ei leia meie mitte ühegi streigist osa wõtnud rühma poolt poliitilisi loosungid, waid üles on seatud puhtmajanduslikud nõudmised. Kuid kui töölised üles ei sead- nud poliitilisi nõudmisi, siis katsus walitus streigi mahajurumisega saawutada poliitilisi tagajärgi. Streigil mahajurumisega taheti demostreerida, näidata kodanlike wõimu tu- gewust ja wälisilmas taheti wõita parem- poolsete ringkondade poolehoidu Lääne- Euroopas. Sel puhul luban ma enesele tji- teerida „Postimehest“ 23. aug. s. a., kus on toodud peaministri kõne, mis peetud „Wane- muises“ avalikul koosolekul, milles öeldud: „Parempoolsed ollused seal (Lääne-Euroo- pas) tõttasid seletama, et Eesti walitus ei saa kommunistidest jagu.“ Et nüüd neid „demokraatlikke“ ringkonda rahustada, wõeti töölisete wastu tarwitusele surweabinõud kõige laialijemas ulatuses. Wõib olla on see ühenduses meie de jure tunnistamise püü- tega, (naer) wõib olla, on just meie kodan- lisel tarwis sellega nende poolehoidu wõita, kelle käes on praegu otjastaw wõim Eesti kodanlist riiki de jure tunnistada, wõi mitte. Töölisete kontide otjas tuuakse Eesti de jure. Kuid peale nende parempoolsete ring-

kondade Lääne-Euroopas on seal ka parem- poolsed ringkonnad ja kui need täna veel oma nõjuwat sõna ei ole ütelnud, siis ütlemad nad seda homme. Ja selles mõttes loodame, et need tagajärjed, mida soowiti surweabi- nõudega kätte saada, just wastupidised saa- wad olema.

Sõjawäljakohtute korral streigi mahaju- rumiseks tarwitati kõige ohtramalt admi- nistratiivseid wangistusi. Ja need wangis- tused kestawad veel praegugi edasi. (M. K. Reinthal: Oigem oleks olnud Tshres- wõtshaika). Eesti Tshreswõtshaika on, hra Reinthal, praegu tshres-tshreswõtshaika! Teie ei näe ega tunne seda, kuid see on ole- mas. Ja need on töölised, kes seda oma naha peal tunnewad.

Kuidas walituswõimud streigi kohta walet laialilastawad.

Herrad sõjamineister ja sifeminister ütlemad, et wälja saadeti 61 töölisi, raudtee ja posti-telegraafi teenijat. (M. K. Reinthal: Saadeti paradüüsi!) Teie jõhkra mär- kuse juure tulen ma veel kord tagasi. Saadeti wälja 61 inimest, kuid keda saadeti wäl- ja? ja mispäraast saadeti wälja? Sõjamineis- ter ja sifeminister omas funduslikus mää- ruses 17. augustist ütlemad, et 1) wälja on saadetud raudtee ja posti-telegraafi teenijad ja töölised; 2) wälja olla nad saadetud selle- päraast, et nad on kihutustööd teinud töörah- wa nõukogude korra maksmapanemiseks Ces- tis, ja 3) wäljasaadetud olla nad oma soowi peale.

Pean ütleva kõige pealt, et see jun- duslik määrus sifaldab eneses kolm walet. Esimene wale on see, et need 61 töölisi ei ole kangelsti mitte kõik raudtee ja posti-teleg- raafi teenijad ja töölised. See on ju väga tähtis. Just neil aladel põhjendati streigi mahajurumist. Teistes tehastes ja wabri- kutes öeldi streik lubatud olewat. Et näida- ta, et mu sõnad mitte põhjendamata pole, siis olgu juhulikult nimetatud paar ninne. Näituseks: Kõiks — nahatööstuse anetiühis- luse liige ja kesknõukogu korraldama koin- misjoni liige; Urm — „Maksmaproduktist“ ja M — portuist. Kui meie põhjalikumalt jä- rele waatama hakkame, siis leiame, et wälja- saadetute hulgas raudtee ja posti-telegraafi teenijate profsent koguni wäike on.

Edasi süüdistatakse wäljasaadetuid sel- les, et nad olla kihutustööd teinud nõukogu- demõimu maksmapanemiseks Cesdis, teiste sõ- nadega: nad olla kihutustööd teinud prole- tariaadi diktatuuri kasuks. Kui see ka nii oli, siis on see ometi asi, mille eest ki- hutustööd tehakse terwes maailmas. Ja se-

da jallib kodanline mõim muidugi ainult nii kaua, kui tema ei arma õma päevad veel loetud olemat. Meil armastatakse kõnelda ifka demokraatia tugevusest ja püsivusest. Kuid kas pidi siis seefordne streik Gestic nõukogude mõimu teostama? Nagu tähendatud, ei olnud streigil mitte poliitilisi loosungid. Teie ei leia kusagilt ühtki hüüdsõna, mille järele see streik pidi Gestic nõukogude mõimu maksma panema.

Nõukogude mõim pannakse Gestic maksma. See pannakse maksma revolutsioonilisel teel ja revolutsioonilistes oludes. Ja proletariaat oskab küllalt selleks kohast silmapilku walida. (A.M. J. Temant: Ega Teie seda praegu ei usu, mida Teie räägite.) Kas Teie, herra Temant, räägite alati seda, mida Teie ei usu? (naer).

Ebasi räägitakse selles teadaandes, et need 61 kodanikku on väljasaadetud oma sootwi peale. Teine arupärimine omalt poolt naelutab seda juba finni, et niisugust sootwi-awaldust ja sellekohast järelepärimist pole olnud. Mul on omalt poolt siin kaasa 11 tõdliise kirjad, kes finnitawad, et neilt pole mitte järele päritud, mis nad tahawad teha, kas tahawad end interneerida lasta wõi tahawad wälja sõita jne. (Wabelhüüe paremalt poolt: Teie olete nendega kirjawahetuses?) Ja, ka Wabariigi post toob meile wahest kirju, kuigi Wabariigi kaitsepoltitsei poolt õige palju neist ära wõetakse. Ja need kirjad siin on meile seeford ka kätte tulnud. (A.M. N. Kann: Wõõra nime peale) Wõib olla.

Ebasi — väljasaadetud on inimesi, kes

le praegu meele tuletas, ja weel keegi herra sealt, et waadake, nemad saadeti paradisi — siin oli halb olla, mis siis muud, kui paradisi! Kuulge hra Reinthal, ja teised herrad, kes seda argumenti — ma ei tea, kuidas seda nüüd küll nimetada, noh ütleme, et see on argument — tarwitata, teie juht, praegune peaminister armastab koh nii ütelda. Ta on seda lausunud muu seaks ka „Wanemuises“ koosolekul. Ma tahaksin aga sel puhul järgmist meele tuletada. Enne Saksa okkupatsiooni wabastasid enmlased wangistusest herra Tõnisson'i, temale anti wõimalus kodumaalt ära sõita. Ta sõitis Soome ja sealt edasi. Ta ei saadetud wälja mitte finni-naelutatud prahiwagunis, nagu praegu hra Tõnisson töölisti wälja saadab. Ei, ta sõitis waha mehena. — Lääsib kuud. Ja hra Tõnisson, elades Skandinaawias — ma ei tea misugustes tingimistes, kuid arwan, et mitmekordselt paremates, kui okkupatsiooni, all Gestic elati — see hra Tõnisson kipub aga Gestic tagasi. Ju tal siis ifka põhjuseid oli paremaist elutingimistest halmemaisse püüda. Ja kust teie siis nüüd teate, misugused põhjused sundisid neid kodanikke, kes wälja saadeti, siia halmemaisse elutingimistesse püüda jääda? Kui weel silmas pidada, kuidas neid looma kombel wälja saadeti, siis on selge, misuguse wäärtusega teie hüübed „paradiisist“ on.

Tõliste wäljasaatmine ja kaitse-polititsei.

61 inimest wõetakse finni, neile ei pakuta kodanlisege kohtu kaitset, waid saadetakse wälja kaitsepoltitsei andmete põhjal. Mis-

Tööliisi ei kiusata mitte ainult streigi puhul taga, vaid nende peale peetakse jahti üle maa alaltki.

Kuid mitte ainult streifide puhul ei peeta tööliste peale kaitsepoliitseilist jahti, vaid see on ülemaaline. Mõituseks, toon ainult ühe loo: Sõme mõisas elava poliitseiniku poolt areteeriti 18. aug. s. a. August Kargas. Umbruskonna inimesed, wallandukogu on selle mehe, kes omal ajal sattus punaste vägebe kätte wangi, tagasi võtnud, selgeks tehes, et tema tõesti on sattunud wangi. Kuid mingisugusel põhjusel on leitud 18 pealekaebajat, ja minu andmete järele on need sellest kihist, kelle esitajad siin paremal pool istuvad ja kelle vastu Kargas tööliste kaigusid warem kaitsnud. Ja need 18 kaebajat on saanud poliitsei peawalitsusele teadaande, et August Kargas „äärniselt kahtlane isik“ olla, et temast tarwis lahti saada jne. See on siis ka siindinud. August Kargas mõeti wangi ja teda ähwardatakse wälja saata. Tema wend käis poliitsei peawalitsuses ja palus asja järele uurida, tunnistajate waral seda selgeks teha. Poliitsei peawalitsusest aga wastatakse, et sealt poolt kuulatakse üle ainult 18 pealekaebajat, eks waata, mis siis selgub! Mõisuguseid lugusid ei ole mitte üks ega kaks, vaid palju.

Kuidas walega streigi vastu wõideldi.

Mitte ainult otsekoheste surweabinõudega ei wõideldud streigi vastu, vaid kaubset ka sihiliku walega. Ja nende waleteadete laialilaotamisega ei esine keegi muu, kui walitsuse pea, herra peaminister. Ta wõtab 7. aug. ajakirjanikud jutule ja annab neile selgitust streigi kohta. Kuid need seletused ei tooda lehtedes küllalt täielikult. Siis kirjutab peaminister „jutuajamise“ ise oma käega ja see ilmub „Tallinna ajalehtedes 9. augustil. Ja selles jutuajamises on muu seas öeldud, mis mind iseenesest küll sugugi ei tarwitse hurnitada, kuid mida siiski wõiks ette tulla äranäitamiseks, misuguste abinõudega streigi vastu wõideldakse, et kõhklewais tööliste kihtides streigiwastast meeolu luua. „Jutuajamises“ on öeldud, et „üks filmapaistwamatest iseseiswate sotsialistide juhtidest on lausa seletanud, et nemad promotseerivad streigi streigi järele, kuni jõuluni. (M.M. Einbund: See on õige!) Ei tea mispärast siis just ainult jõuluni? Küllap siis ikka wiist nõukogude wõim Gestis selles ajaks maksmas on (Einbund: Tegelikult toimetate ju nii.) Mis me tegelikult teeme, selle kohta ei tarwitse ma praegu siin kohal teie uudishimu rahuldada. Praegu kõneleme sellest, mida peaminister on ütelnud. Ma soowiks, et hra peaminister selle kohta seletust annaks, kes see iseseisew sotsialist oli,

kes niisuguse üteluslega maha jai ja kus kohal see on öeldud ja kelle kaudu see on wälja läinud. Mina omalt poolt olen pööranud ka mitme iseseiswate sotsialistide juhi poole, aga ei ole kusaqilt selgusele jõudnud ja ma loodan et peaminister ennast piinikust seiskorraft päästab, kui ta sellekohase seletuse annab. Kuid praegu ütlen ma, et see kõik on teadlik waleteadete laialilaotamine peaministri poolt. Ja seda kinnitada on mul weel enam põhjust, silmas pidades, et see mitte ainus teadlik wale ei ole lähema minewiku jooksul, mis öeldud peaministri poolt. Ma tooks selle kõrwale weel loo, millel ühendust on minu korteri läbiotsimisega. Hra peaminister seletas „Wanemuises“, et waadake „Töö ja Võitluse“ (nii nimetatakse minu korterit wiimase ajal) läbiotsimiseega olla selgeks tehtud iseseiswate sotsialistide ühendus Wene enamlastega ja see ulatanud isegi kunni Wiktor Kingisepp'ani. Misugused aga need materjaalid on, mis minu korterist leiti ja mis näitavad meie ühendust Wene enamlaste ja Wiktor Kingisepp'aga? Kas on need Wene ajalehed jne.? Ma arwan, et see küllalt dokumenteeriw ei ole mingisuguse nõndanimetatud „Kuritegelise“ ühenduse kohta iseseiswate sotsialistide ja Wene enamlaste wahel. Ja misugused on siis need andmed, mis näitavad iseseiswate sotsialistide ja Wiktor Kingisepp'a wahelkonda. Ma loodan, et kui ükskord siin Mutawas Rogus minu korteri läbiotsimise puhul ettepanud arupärimise peale wastatakse, et siis ka kindla materjaaliga esinetakse. Praegu pean ma ütleva, et niisuguseid materjaale olemas ei ole, ja et niisuguste teadete laialilaotamine on sihilik tolmu tegemine.

Walitsus, kodanlus ja tööliised.

Sel ajal kui tööliste vastu wõideldakse kõige laiemate surweabinõudega, mis näeme aga walitsuse poliitikas teisele poole? 13. augusti määrusega terawilja andmise kohta, jäetakse hallparumitele endile otjustaw sõna wiljahinna määramisel. See on ju enam kui „heatahtlik wastutulek“, on enam kui lihtne altkäemaiks taluperemeestele. Töölistega ja nende nõuandmistega aga toimetatakse hoopis teisiti. — Sel ajal, kui tööliisi wäljasaadetakse kaitsepoliitsei andmete põhjal, ilma et kohtu ligigi lastaks, ilma et neid ülegi kuulataks, sel ajal teeb sifeminister aga kõik, et liigkasuwõtjat kaitsta. Liigkasuwõtmise vastu mõitlemise komisjoni poolt kinnimõistetud inimene, kes on kaupmees, majaanik ja marodeer, wabastatakse suure kiirusega sifeministri poolt, ilma et ta äraootaks akti kohale jõudmisegei. See herra ei tarwitse soolaputkas istuda ka peale selle, kui ta sellekohase komisjoni poolt, mis wähemalt kohtu aseaine, kinni on mõis-

letud. Töölised panna ise kiini ja saadetakse maalt välja ilma eeluurimiseta. Igasuguse lohtu, ka selle erfasi, otjust peetakse siin üle-arufeks pillamiseks. Tööliste rong sõidab pöörase kiirusega piiri poole.

Warsti saab aga terve aasta mööda, kus „uuritakse“ 26 tööliste mahalaskmise asja, mis üks kõige julgunum wägivald Gestri proletariaadi vastu, ja „selgusele“ ei jõuta ega jõuta. Ehk kui kord jõutaksegi, siis on muidugi rööpaseadja süüdi. On juba kuulda, et üks tähtis mahelüli tunnustajate hulgas enam kättesaadav ei ole, ja et see herra walituswõimude abil Gestist minema on saadetud.

*

Kõigi nende jurweabinõude tarwitamise puhul tööliste vastu peame oma kohuseks A. Kogule ette panna wabariigi walituse poole pöörata selle arupärimisega. Kuid edasi teeme veel ettepaneku — selle wastamiseks 7-päewaline tähtaeg määrata. Teeme seda kõige pealt järgmistel põhjustel: endised kogumised näitavad, et arupärimised harilikult maha maetakse ja kui nende peale ka wastatakse, siis alles sel ajal, kui küsimused, mille puhul aru päritud, kauges ajaloo wallas on. Tähtaega arupärimise peale wastamiseks sunnib veel üks asjaolu ette panema. „Wabas Maas“ nr. 179 kirjutatakse wäliskomisjoni koosolekust. Seal öeldakse, et üks walituse-partei mees, sotsiaaldemokraat, olla peaministrilt nõu küsinud: Mis teha? töö-

lised käia peale wäljasaatmise puhul; asi olla täbar. Peaminister soowitanud siis arupärimisega esineda, kuid selle wastamiseks aega anda, sest et walitus ei olla suutnud materjaali koguda. Sotsiaaldemokraat, wäliskomisjoni esimees, teatab, et niisugust isalikku nõuküsimist ja nõuandmist ei olla olnud. Selle peale wastab hr. Strandmann „Wabas Maas“ 6. sept., kus ta kordab oma endist ütelist: „Lõpuks küsis hr. Martna peaministrilt, ütlege, mis peame tegema? Peaminister soowitas arupärimist sisse anda, aga wastuseks tähtaega mitte määrata, sest walitus ei suuda materjaali ruttu kokku jaada.“ Sel puhul on tänases „Sotj.-dem.“ herra Martna wastanud, ja ütleb, et see olla wale. Selles diendus ei ole aga otsekoheselt eitatud kirjeldatud jutuaJamist, on rohkem diendatud, et see niisugust „isalikku laadi“ ei olla kannud. Unname siis sotj.-demokraatidele wõimaluse oma „nõuküsimist“ 7-päewalise tähtaja wastuwõtmisega kõige mõjuwamalt diendada. Ja walitusele antagu siis „paras“ aeg materjale kogumiseks. „Wabas Maas“ öeldakse, et peaminister seletanud, et walitus ei suutwat nii ruttu materjaali kokku koguda, siis tähendab see muidugi seda, et tal 61 kodaniku wäljasaatmisel veel wähem materjaale oli, kui tal üleüldse oli. Wõib olla, on ta suutnud neid hiljem peale selle veel „kogu-da“. Kuid noh, lastagu ta „kogu“ siis „täielik“ jaada. Ja teitsme päewa jooksul wõiks see ometi sündida.

Kuidas 61 töölist augustikuu streigi pärast maalt välja saadeti.

Wabariigi wõimud püüawad seletada, nagu oleks 61 tööliste wangistamine ja maalt wäljasaatmine sündinud kõigiti korralikult ja seaduspäraselt ning wäljasaadetawate enesete tahtmise järele. Meie teame, et see rii ei olnud. Toimetusele on tarwitada antud ühe wäljasaadetud partei seltsimehe era kiri, mis Peeterburist saadetud ja kus seda huwitawat „reisi“ kirjeldatakse ülfikasjalikelt. Toome siinkohal wäljarõtteid sellest kirjast.

Toimetus.

... Kuidas mind Tallinnas arreteeriti, see on teil ehk juba teada. ... Wiidi mind Toompeale, tehti protokoll, süüdistati riigiwastase kihutustöö legemises. Seal wiidi raudus Wene tönawa wangimajasse, kust pärast õhjel 15. aug. Pääsküla wangilaagrisse saadeti, kus 2—3 päewa wiibime. Kraam wõeti kõik läest ära. 18. augustil anti meile wähe toidumoonu, paar pesu ja wana sinel, — ning õhjel algas sõit Narwa poole. Küsimine ta, kuhu meid saadetakse. Wastuseks saime: „Ei

tea“. Ja ei saanudki meie oma reisi sihti enne teada, kui olime päralt, see täh., nõukogude Wene-maale jõudnud.

Mii saime õnnelikult sealt õnnelt maalt wälja. Pääskülas aeti meid tugewatesse loomawagunitesse, usked suluti hoolega ja meie „erarong“ hakkas Tallinna poole liikuma. Tallinnas peatas rong. Wäljast kostsid rahwa, iseäranis naiste hääled selgesti meie kõrwu. Seda kuuldes hakkasime kõwa häälega Internatsionaali laulma (meie waguni „reijjad“ olid juuremalt osalt wanad rewolutsionärid). Meie laulu järele kaswasid naiste hääled tugewamaks ja liginesid nagu wagunile. Altselt jäi aga kõik wait. Meie waguni üks tehti lahti, ahwardati iga wiie hulgaft üks maha lasta. Noh, olgu kuidas on, aga teada saime ikka anda, et meid wiiaffe, — mõtlejime. Rohkem polnud meil tarwis häält teha. Warski hakkas rong jälle suure kiirusega liikuma.

Mõnes jaamas lasti meid ikka wälja kah. Rouai seisumise ajal jaamas kirjutasime kirju walimis ja kiri rong liikuma hakkas, algas kirjade läbi pragude wälja toppimine. Mii teime Tallinnast tunniapani.

Jõudsjime warsti Marwast läbi, hommikul seime soode ja metsade keskel Põltsu jõe ääres. Seal on jild purustatud, nii et rongiga edasi ei pääsenud. Waguni ukked tehtakse lahti ja lastakse 4 inimese kampa wälja, sõdatid ümber- ringi. Seal seisime nii kummi kella 4-ni, alles siis hakkasime Dubowa kiviõõd mööda edasi liikuma. Niisuguse küla juures peatasime, seal wiidi meid paarwega üle Põltsu jõe ja nüüd algas juba teekond läbi pehme, wehise, mudase joo Wscherna küla poole, kuhu jõudsjime widewikutis. Seal algabki see päris põrgu tee läbi raba, mis kella 9—1 kestis. Siis jõudsjime rabaft läbi wähe kuuwemale kohale, ees aga lai ja sügaw kraaw, kolmenurgeti. Meid aeti kraawi- joppi, taga seisid 25—28 sõdurit ja ehwitseeri, piisid loetud. Oli weidi õudne tunne, nagu surma juus seisstes. Küünal pandi põlema ning loeti meid ninepidi üle. Siis öeldi: „Siin on see kofti, kus teie saatus teile teada antakse. — Teid jüüdislaste kihutustöö tegemises Babariigi Wälisuse kufutamiseks ja sifeminister andis käsu teid maha lasta, kuid walitus otustas teid üle piiri saata“... Ehwitseeridest tundsin ainult Weemi... .

Nii! Nüüd oli mõnel mehel hea meelgi, aga kui küsijime, kas on nõukogude wõimudele teada antud, et tuleme, wastati: „Ei ole!“ — Säh sulle! Nüüd on lugu lahti! Pime on ja kes teab, mis teadmatuses meid ees ootab. Minult niipalju üteldi, et peame kolmes jalgas minema. Lääsin efimekse jalka ja lohe algas minet. Tagasi waadata ei tohtinud. Üteldi, et peame ühe waluga tuud aega minema ja kes tagasi waatab, ehk kaisub maha jääda, lastakse jalapealt maha. Meie küsimise peale wastati weel, et Eesti pinnal meid ei puuduta, aga mis sealpool sünnib, kas meid seal üleilidse wastu wõetaksegi, selle eest nemad ei wastutawat.

Läheme edasi. Pime on, et kolme sõrme ette midagi ei näe, udune, porine. Kusagilt kuulduw koera haukimist. Mõtlesime, et siin metsa ja raba keskel küla küll ei wõi olla. On wahest wahisõdati seisukoht, koer annab teada, ja siis awatakse kuulipildujast tuli wastu. Aga õnneks tawu — metsawahi maja — ja esimene wahipost. „Куда товарищи?“ — „Пропускъ?“ küsitati. Hakkame seletama oma asja — kõigi! hea meel, kuid kahtlust ka weel küllalt. Igauks meist küsib, kas on nõukogude Wenemaa... „Du, on“, wastab sõdat ja laheb mõne paugu õhtu — teine wahisõdat olla ära läinud. Tema tahab meid jaatima tulla ja teist wahi peale jätta, kuid teist polegi... Warsti hakkasimegi minema Monastõri küla poole, mis siit wersta kümme eemal. Koh, pagana pihta, weel hullem joo ja raba ees, kui enne. Meeste meekeolu aga juba hea, walimis kas wõi tulest läbi minema, teades, et ükagi eluga pääsenud... Kell 5 hommikul jõudsjime Monastõri külla. Wsume rehealla, maapõrandale magama... . Hommikul ärgates — ilus ilm, ilus, sel-

ge päike, tuleme kõit wälja pejema ja jõoma. Mõned lähewad piima tooma — 25 Eesti marka pooltoopi. Sõome ja puhkame natuke, siis tuleb jälle edasiminele Kriwo-Luuki küla poole, kus wahibataljoni staab ajub. Seal lootsime leida ja minn toitu saada. 8 wersta käimise järele jõuanegi külla. Wsume staabi kantselei ette. Kofku on tulnud meid waatama kohalikud elanikud, punawäelased. Wätkefse kõne teen mina, annan aru kõigest sellest, mis juhtus ja kuidas juhtus. Selle järele lasti meid kui tööliste esitajaid elada, meie omaforda neid, mille peale laulsjime Internatsionaali.

Küla elanikkudel lasti meile toidumoonu tuua, senni aga sõime oma leida. Korwiga truuakse õunu. Warsti õhtu. Läheme Põltsu jõkke ujuma. Senni ongi sõök koos, keedame kartulid, piima on tats pangi täit, leiba, heeringaid, kurke... Koh, jai päris hea sõoming. Siis läksime õomajale. Hommikul oli sõök Dubowast kohale jõudnud. Igauhele anti 3-päewa moonu ligi: 6 n. leiba, 5 n. heeringaid, üks-neljandik n. juhturt, üks-neljandik n. poola, 1 n. tangu jne.

Sõime weel kord ja hakkasime siis Jamburi poole minema, pallide jaoks anti 5 hobust kaasa.

Jamburi oodati meid juba 19. augusti õhtuks, kuid selle imelikku teekonna tõttu, mis meil tuli läbi teha jõudsjime sinna alles 21. õhtul. Kohalikkude eestlaste ja Wene sõjawäelaste poolt wõeti meid õige soojalt wastu. Kohaliku reaal- kooli saalis peeti kõnesid... .

Järgmisel päewal sõitsime juba raudruunaga Peeterburi poole edasi. Waksalis olid saatmas kõit Jamburi organisatsioonide esitajad, nii wannade kui noorte, wabandatakse, et ei ole wõimalik olnud meid lippudega wastu wõtta ja ära saata, sest inimesed olla kõit laiali. Peetakse kõnesid. Oli näha ka Eesti opteerimiskommissjoni liikmeid, hra Dinaz sama rongiga Peeterburi poole sõitmas... Rahwast on palju koos. Mõned punased lipud lehiwad... Meile kingitakse lipp, mille Wenemaalt Eesti kaudu kudeminewad Saks sõjawangid maha jätanud (sarnast lippu ei saa nad ometi „demokraatlikult“ Eestiist läbiõides laasa wõtta!). Sõidame Saksu lipu all Piiteri.

Wakshinas on rahwahult wastas. Piiterist on Umwelt sõitnud.

Peeterburisje jõudis rong kell 10 õhtul, kus meid terwitafid Wene ametiühijuste esitaja ja teised... .

Waksalist sõidutati meid autodega Troitskaja uulitsasse nr. 4, wõrastemajasje, mis nüüd emigrantide jaoks sisse seatud... .

Piiteris, 17. sept. 1920.

Sotsid filmi tegemas.

Sotsid teawad wäga hästi, et iseiseiswad fotsialistid eelolemail Riigikogu walimistel neile palju tugewamaiks wastasteks on kui

Tallinna ametiühjuste kesknõukogu nimetirjad. Pealegi on kesknõukogu nimetirjad võistlemas ainult kures valimisringkonnas, kuna nad neljas hoopis puuduvad. — Sotsiaalse lipp on kodanluse sõpaga ära roojastatud. Tallinna ametiühjuste kesknõukogu lipp on puhas. Sotsid keeravad oma lahke pale selle lipu poole ja lausuvad: „Päris teema lepp ja tenad poissid!“

Weel rohkem: Tallinna ametiühjuste kesknõukogu mehed tulla sotsidele järele. Nii kirjutab „Sots“ 18. nov. nende kohta, et nad ollagi „juba oma poliitilises arusaamises hea tüki maad edasi jõudnud. Minewal aastal kuulutasid nemad ametiühjuste kongressil, et kodanlisest parlamendist üleüldse ei tulewat osa võtta, — parlamendist osavõtmine olevat „ära iganenud kodanline mõitlusviis“, mida waja olevat „täielikult eitada“. Tänavu lähewad nemad juba kodanlise parlamendi — Riigikogu — valimistele. See on juba hiiglasamm edasi diige sotsiaaldemokraatlise poliitika poole. Kui Tallinna tööliste klassiteadwuse selgimine niisama jõudjasti edasi läheb, siis võib üsna julgesti loota, et Tallinna ametiühjuste kesknõukogu kandidaatidest Riigikogus ühe aasta pärast võib olla, waga tublid ja tiisebad tööliste klassi kasude kaitsjad — sotsiaaldemokraadid — wõiwad wälja kujuneda.“

Ohoo, wõi Tallinna ametiühjuste mees- test wõiwat wälja kujuneda „tublid ja tiisebad sotsiaaldemokraadid.“ See on tore. „Sotsi“ juhtkirjanik teab waga hästi, misjuures ülesanded Tallinna ametiühjuste kesknõukogu mehed endile Riigikogus seawad. Nende ja sotsiaaldemokraatide taktika on tuli ja wesi. Ja ei ole ühtki kokkuleppe waheteed nende ja sotside wahel. Kesknõukogu meeste esimeheks ülesandeks on sotsiaaldemokraatia häwitamine. Sest sotsiaaldemokraatia on wäsaraks, millega kodanlus taob töölisteliikumise müürisid. See wäsar on tarwis teguwoimetuks teha.

„Sots.“ aga saab kelmusega maha: kesknõukogu tulla neile järele! Seda ütelda on sotsidel tarwis selleks, et põhjendada oma filmi tegemist kesknõukogu puhtale lipule. Silmi tehes aga wiimasele loodawad sotsid kõige pealt oma luitunud lipule wärskemat wärwi saada ja teisest küljest hoopis anda oma hädaohutikumajale wärsastele — iseseiswaille sotsialistidele.

Kordub sama nähtus, kuigi uutes tingimistes ja uuel kujul, nagu enne Asutawa Kogu walimisi. Siis tegid sotsid enam kui filmi sotsialistidele-rewolutsionääridele. Aga peale walimisi olid wiimased sotsidele „ehtjad nadikaelad“. Raseme sel puhul kõnelda sotsialistide-rewolutsionääride ja sotsiaaldemokraatide wahetorraft kõrwal seisnud isikul.

Wiktör Ringisjepp omas raamatus „Iseiswuse ifke all“ kirjutab:

„Sotsialistid-rewolutsionäärid ei wõtnud osa lihumikkude-walitsusest. Raagikohtuid nad tegemas ei olnud. Soome 'ihumikk' nad kutsumas ei käinud. Pihtwa walgekarrika neil jalalepinguid ei olnud. Inglise okkupatsioonil nad palumas ei käinud: jne., jne. Siinaga — selle partei peal ei lasunud mitte niisuguseid häbiteguseid töörahwa wastu, milledega sotsid üleni koormatud on. Ja sellepärast tegid sotsid weebuaris peale lihumikkude walitsusest, lahkimist“ katset seda parteid omale wiigileheks kaubeldi. Tehti kihutust mõlemi partei ühuenimisets eht wahemasti, ühise nimetirjaga walimistele minemiseks. Aga kokkuleppit ei saanud esja ja mõlemad läksid walimistele lahkus. See tegi sotsidele muret. Aga s.-rid j. id walimistel ainult 26 ja pool tuhat häält ja sotsid tömbasid kergendatult hinge: ehtjad nadikaelad! — ütles „Sots“ siis s.-riid kohta.

S.-ride parteil ei olnud walimiste ajal oma häälekandjat. Nad said walimisteks ainult kaks lendlehte trükkida. Ja j. id said häält Tartu-, Wiljandi- ja Pärnumaal — 5 — 7000 igas. Aga Harju-, Wiru- ja Läänemaal said nad ainult 700 — 500 — 200 — 300 häält. See juur wahetab kõik, Esmes kolmes maakonnas oli: eil partei organisatsioon, teistes neljas aga mittel Saaremaal anti sellele parteile — ainjale, kelle käed jaarte töörahwa warest ei nõretanud, 134 häält, timukatele aga 27.000!

„See ütleb kõik! Raagimeistrid, kellel kõik waletamise ja petmise abinõud, karjusid s.-ridest üle. Kus see ei aidanud, tehti niinagu J. Teemant 30. märtsil Wiljandis, kuhu ta walimismittingule oli sõitnud S. Kruusiga wägipulka wedama: ta laskis S. Kruusi juures läbiotsumise teha ja s.-ride kihutuskirjanduse ära konfiskeerida. —

Selle partei suu oli kinni topitud. Ja sellepärast julgesidki ehtjad nadikaelad „Sotsi“ s.-riid „ehtjateks nadikaeladeks“ sõimama tulla!“

Nii Wiktör Ringisjepp sotside „taktika“ kohta enne asutawa kogu walimisi. Kas ei fordu nüüd enne Riigikogu walimisi seesama? — Punkt seesama. Nüüd teewad sotsid filmi Tallinna ametiühjuste kesknõukogu ja kommunistidele ja materdawad iseseiswaid sotsialiste.

Ja millega nad materdawad? — Kommunistlike ja kesknõukogu nuiaga.

See on manööwer. Ja selle manööwri ülesandeks on töölii sotside lipu alla tõmmata. Wäga dieti tähendab sel puhul T. ametiühjuste kesknõukogu häälekandja:

„Sotsid tahawad oma üleskutsega töölii niihästi kesknõukogule kui ka iseseiswatele hääletamast ära peletada!“

„Sotsid on kodanluse agendid. Kodanluse agentidena on nende ülesanne kodanluse seisukohti riigikogu walimistel kindlustada, walijaid oma poole üle meelitades. See

läks neil afutava fogu walimistel hästi for-
da. Nad õngitsefid juure pettuse mõrraga
152.000 häält kofku ja andsid need — ena-
masti — tööliste häälde termelt kodanlusele
ära. Tunistafid endid siis Mihkel Martna
juu läbi amalikul ja wäga julturnult ko dan-
luse Siioni wahitdefks. Rännates
nüüd walimiste fihutusreisudele mööda
maad, kõneledes „Estonias“ ja ifegi raud-
teowabrikus tühjadele ruumidele, nähes igal-
pool tööliste põlgtust ja — paremal korral
— umbuskfu, on Reid, Ustid ja Martnad —
need kawalad, aga rumalad usfid — ära näi-
nud, et kodanlust riigifogu walimistel enam
nende wõtetega teenida ei saa, mis ajutawa
fogu walimistel. Ja siis tehti „Sotfi“ toime-
tufe toas plaan: 1) ifeseiswad fotsjalistid
kommunistlike nuiga maha lüüa ja 2) üles
kutsuda koduõjameestele hääletama!

„Selle plaani esimese jao teostamifeks
loigati „Kommunistif“, „Kommunisti“
lendlehtedest, „Edasif“ ja „Rõhutute Hää-
lest“ kõik kibedamad kohad wälja, mis ifeseis-
wate paendluse wastu on kirjutatud, fleebiti
need ritta ja — nagu hunt lamba nahasse
poeb, nii pugefid sotfid kommunistide na-
hasse. Nad hakkasid suurelõnalifelt „Sotfis“
kuulutama: Kommunistid ütlemad ei ifeseis-
wad kuhugile ei kõlba! Gäbi Cesti tööliste-
klassile, kui ta ifeseiswatele hääletab!

„Meie paneme sotfidele pöigiti küsimise
ette: Miks ei arwusta teie ifeseiswaid oma
nimel? Miks ehite ennast wõrraste sulge-
dega?

„Meil ei ole waja nende nabikaelte was-
tust ära oodata. Me mõistame ifegi, mik-
s sotfid endale wõrrifilt nuia laenasid, et ife-
seiswaid lüüa! Nad teawad, et n e r d e fir-
mal on haisewa juudaste urka kuulsus! Nad
teawad, et äraandjaid ükski aus proletaar-
lane ei ufu! Nad teawad, et ükski aus töö-
line kommunistifid kelmiks ei pea ja — sel-
lepärast nad kommunistifid tunnistajateks
ifeseiswate wastu kutsuwadki! Sellepärast
nad kommunistide seljataha pettu pugeda
püüawadki!

„Teiste seljatagant oma äraandlikku
kallaletungimifit ette wõtta — just see on sot-
fide partei ifeloom.“

See „Rõhutute Hääle“ kirjutus paljastab
sotfide taskumarguse ja wõltskaardi-mängi-
mife küllalt selgelt, ilma et sellele rohkem
juure lisada tarwitafks...

„Wõtte waras finni!“

ehf wana warblase tarkusest enne waltimifit.

Wäikesed taskumargad tarwitawad häda-
ohu filmapilgul, kui nende „aumehelikud“
teod fipuwad päewawalgele tulema, wäga
lihtfat abinõu jälgede kaotamifeks. Nad on

siis kõige agaramad taskumaraste püüdjad
ja farjutwad täie kõriga: „Wõtte waras fin-
ni“. Mõnikord päästab niifugune konks kel-
mifid, kuid mõnikord ka mitte.

Sarilikkude taskumaraste kõrwal on ole-
mas ka poliitilifit ja waimlifit taskumargad,
poliitilifit kelmifid, kes tarwilifel korral omade
päewawalgust kartwate tegude warjamifeks
üle fogu turu hüüawad: „Waras! Wõtte wa-
ras finni!“

Cesti fotsiaaldemokraatide teod ei kann-
ta tööliste ees fugugi walgust, fotsiaaldemo-
kraatid tööliste juures on poliitilifed tasku-
margad, kes ainult pimedas julgewad ümber
kolada ja kui neid nähtakse, siis hakkawad
wargaid püüdma!

„Sotsiaaldemokraadis“ ilmub aegajalt
Tallinna täiturustifil kirjutatud kirjutusif
meie üle, millesde äärmine waimuwaesus
wõistleb wäkelinna mürtspoodniku enesetun-
dega ja taskumargaliste wõltsimifistega. Kir-
jutuste autor nimetab ennast wahel M—i'ks,
wahet M—t'iks, wahel M. N., wahel koguni
M. Reialiks, kuid kelle diget nime wist küll ai-
nult sotfide jumal taewas teab! Autor la-
seb ennast wälja paista üpris targa mehena,
juure „marxifistliku“ teoreetifuna, kuid kirju-
tuste stifili ja wõtteid arwesse wõttes wõiks
teda ehf täie digufega wäikesete poliitilifite
taskumaraste teoreetifuks nimetada, sest ai-
nult need wõikfid sealt midagi õppida. Rõige
selle juures on autor wana elutark warblane,
kes teab, et tarwis on ennast ifka mõnes juht-
tes kindlustada. Wana warblane pilgutab
kawalalt „Reiali“ hõlma tagant filmi: mulle
te' midagi teha ei saa! Oma dige nime all
oleks muidugi piinlik taskumaraste teoreeti-
ku oja etendada, kuid M—i ehf M. Reiali ni-
me tarwitades, on asi korras.

Nii siis, wana elutark warblane noorte
ifeseiswate fotsjalistide wastu, kes „poifike-
sed“ olla ja kellele wana warblase wõttes
tundmatud. Ja wana warblane ei anna
neile noortele hauaski rahu, waid pahandab,
et üks nende „juhtiwam jõud“ enne surma ei
suutnud wana warblase taskumargalist elu-
tarkust omandada. Kuid jätame selle, jät-
me fogu elutarkuse igawefeks ajats wana
warblase eesdigufeks...

Wana warblase M. Reiali uuenat sule-
fõnnitust „ifeseiswate fotsjalistide sõnade ja
tegude“ kohta oma lugejaille soowitades, fti-
teerib „Sotsiaaldemokraat“ suurte raswaste
tähtedega kommunistide lendlehte nr. 19:
kuulge, mis kommunistid ütlemad ifeseiswate
fotsjalistide kohta! Kommunistide arwates
kandwat ifeseiswate fotsjalistide partei sõla-
ga wetti! Kuule imet! Ja wana fotsiaalbe-
mokraatlik warblane kohendab hea meele pä-
rast oma elutarkusest halliks läinud saba ning
mõtleb, — tublid poifid need kommunistid!
Ent asjal on wäike wemp sees, sest sesjamas
lendlehes ei nimetata fotsiaaldemokraate en-

bid mitte enam jõelaga wee kandjaks, waid palju kõwemate sõnadega, ja nii paljudes lendlehtedes, brosshüürides, raamatutes. Waadaku fotsid oma üsna objektiivselt nähtud ja põhjendatud näopilti kas wõi W. Kingisepa uuemas raamatus: „Iseiswuse ikke all“. Ugegu nad jeda korralikult, ja loodetawasti lähed neil taskuwarastel himu ära kommunistide kirjutustest üffikuid lauseid forjata ja neid nagu sõjariistana tarwitada iseiswate wastu. Selle sõjariista teraw ots on ju pöördub fotside eneste wastu. Kuid iga fots on wana warblane ja wana warblane teeb näo, nagu ei teaks ta sellest midagi. Wana warblane ei oleks wana warblane, kui ta piinlikus seisukorras nii ei teeks, ja taskuwaras ei olekski kellegi taskuwaras kui ta hädasohu silmapilgul agaralt ei kirjendaks: „Wõtte waras kinni!“

Asjalikku on wanal warblasel wähe ette tuua iseiswate fotsialistide „sõnade ja tegude“ hindamiseks. Mõned üffikud laused üffiku partei tegelase kõnelt, mis peetud ligi kaks aastat tagasi ja mille mõtet otse lubamata kombel wäänatakse. Selles wäljendatud mõtteküllusei seatakse wastamisi nende seisukohtadega, millel Eesti Iseisew Sotsialistlik Tööliste Partei oma asutamiseft jaabid on kindlasti püünuud ja jõutakse otsusele, et iseiswad olla kaheotfaga porstid. — „Wõtte waras kinni!“

Üffikuid effitusi on olnuud endise fotsialistide-rewolutsionääride partei taktikasti ja neid effitusi oleme alati awalikult tunnistanud. Enejaarwustusel on igas tööliste parteis määratu tähtsus ja enejaarwustuse tõtu oleme meiegi pidanud mõneftki illusioonist loobuma. Iseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei moodustaminegi oli teatawa määrani enejaarwustuse aft ja sellena annime talle suure tähenduse. Wanad warblased muudugi enejaarwustust ei tunne, wana warblase taskuwaralil elutarkus jeda ju ei lubaks. Ja fotsiaal-demokraatlik partei on kui tüürita laewakene kõikunud tormisel merel kodanuse Siioni müüride wahtimise ja suure tööliste hulkade meelitamise wahel. Miskijuguseid põhimõtteid ei olnud fotside üürifest poliitilist tegewust juhtimas. Tööliste ees esitati ennast „tööliste parteina“, kuid walitfuses olles ehitati tööliste jaoks wõllaid. „Sotfi“ kannatlikul paberil peeti wahel sõjakäiku kodanuse wastu, arwustati walitfust, protesteeriti terrori „kalduwuste“ wastu, kuid tegelikult täideti suure hoolega kodanuse uksehoidja kohuseid. Minult üks mure oli: kuidas asja nii korraldada, et suureid tööliste hulgas sellest midagi ei märkaks! Sest mõistime järgmistel walimistel häälest ilma jääda ja siis on „fotsiaal-demokraatlikul poliitikal“ weft ahjus! See ei ole igatahes enam kahe otfaga wõrkide poliitika, waid poliitiliste kelmide

tegumood. Kuid Eesti töölisteklass tunneb neid poliitikamehi juba wäga hästi!

See asjaolu ongi wana elutarga warblase A. Reialigi roopast wälja wisanud. Asjalikku trwustuse asemel leiame ta mõttemõlgutustes igat seltsi wägijõnu ja tõmbi mõistusega taskuwaraga wõtteid. „Wõllaline partei“, „poliitilised kergatsid ja õunekiitid“, „poliitilised sõmarotzerid“, „autu tõewäänaja“, „harimata subjekt“, — niisuguste ja weel „raswajemate“ aunimedega ilustab A. Reial iseiswaid fotsialiste ja oma sulesõnnituste lehefülgi. Doed neid kirjutusi ja mõtled inestusega, miks ei ole nende autor juba ammu Peeterburi woorimeheks ehk turunaifeks hakanud, sest turu keelt tunneb ta hästi.

(Särgneb).

Eta Kruusi ja Kärneri iseiswate fotsialistide parteist wäljaheitmas.

Megjasti enne Riigikogu walimisi tõi Eesti telegraafi agentuur (Eta) teate, et tingimiste hulgas, mis S. Internatsionaali poolt E. Iseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei wastuwõtmiseks ette pandud, olla S. Kruusi ja J. Kärneri parteist wäljajaitmine. See oli otsekohe wale. Meie saatfime Etale seletuse, et ta diendaks.

Eta on küll walmis waleteatid laiali saatma, kui see kodanusele kasulik. Kuid, et ta neid ka diendaks, jeda ei tule ette. Nii toimetab ta ka meie seletusega. Müüid on „Kommunisti“ lendleht nr. 22 selle kõnuteate awalikult ümber liikanud, tõendades, et „S. Kruusi ja Kärneri wäljajaitmise otsus on tehtud maa- ja taewaliidu ning fotside ühisel nõupidamisel.“

Ogu see Eta teguwis ühes näituseks, kuidas kodanlus oma ametlikkude ja pool-ametlikkude asutuste kaudu waletab.

Wastutaw toimetaja: **Karl Freiberg.**

Wäljaandja: **Hans Kruus.**

Eesti Iseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei

Rahwakoosolek

reebel 26. nov. kell 7 õhtul

Tööliste majas, E. Kärja t. 18.

Kõnelewad sind **B. Abramson, S. Kruus** ja teised.

E. J. S. Tööliste Partei
Talitlana Komitee.